Bókaummæli:

Mia Thorkenholdt og Lars Øhlenschläger: William Heinesen — en bibliografi. Danmarks Biblioteksskole 1984. 212 sider.

Inden for den sidste halve snes år er der, bl.a. som frugter af den bibliografiske undervisning på Danmarks Biblioteksskole, udkommet en række værker, hvori betydelige forfatterskaber fra dette århundrede er blevet kortlagt for litteraturforskningen. Boet er blevet gjort op efter i hvert fald Karen Blixen, R. Broby-Johansen, Otto Gelsted, Thit Jensen, Frank Jæger, Hans Kirk, Tom Kristensen, Jacob Paludan, Hans Scherfig og Knud Sønderby. De fleste af disse bibliografier er udkommet hos Gyldendal, men nogle har fundet optagelse i serien »Studier fra Danmarks Biblioteksskole«, grundlagt i 1966 med en bibliografi over danske bidrag til den russiske litteraturs historie, som dog forblev en enlig svale indtil 1974. Til gengæld er det gået hurtigt siden da. Seriens nr. 50 er en bibliografi over William Heinesens forfatterskab samt over sekundærlitteraturen omkring dette. Den er udarbejdet af Mia Thorkenholdt og Lars Øhlenschläger, indleveret i begyndelsen af 1981 og — som det fremgår af det institutionelle forord — antaget til udgivelse i slutningen af 1981. Men forordet er dateret april 1984, så bogen har været længe undervejs, — så længe, at den burde have været ført frem til årsskiftet 1983/84 i stedet for at stoppe ved årsskiftet 1981/82. Da anlægget er kronologisk, kunne en sådan supplering i den sidste ende være sket forholdsvis ukompliceret.

Beskrivelse

Bibliografien er velgørende fri for de prætentiøse redegørelser for tilblivelsesproces og selektionsprincipper og for de alenlange kildefortegnelser, som har introduceret adskillige tidligere udgivelser i serien. Den fornødne orientering er givet i en indledning på to sider; hér vedgås bl.a. nogle begrænsninger, som vil blive diskuteret i denne anmeldelse.

Arbejdet falder i følgende afsnit: (A) »Om William Heinesen«, s. 9-10, — i realiteten en *selv*biografisk skitse. (B) »Arbejder i bogform«, s. 11-24, en registrering i kronologisk orden af de selvstændigt trykte arbejder fra Heinesens hånd, med tilføjelse af, hvilke anmeldelser de har opnået, hvilke senere udgaver/oplag der er fremkommet, og til hvilke sprog de måtte være oversat. (C) »Kronologisk oversigt«, s. 25-130, en fortegnelse over *hele* forfatterskabet, med fuldstændighed som mål »for det danske og færøske materiale, med undtagelse af avisstof«,[1] samt for de selvstændigt trykte oversættelser (men ikke for oversættelser fremkommet i udenlandske tidsskrifter og antologier); henvisningerne meddeles med løbenumre langs højre klumme-

kant og med de til grund for nummereringen liggende dateringer i en spalte til venstre på siden; supplerende oplysninger, bl.a. frem- og tilbagevisninger, er tilføjet i noteform. (D) »Oversættelser«, s. 131-40, en fortegnelse, sprog for sprog og med titlerne grupperet efter genre, over de Heinesen-tekster, der er blevet oversat, — med tilføjede løbenumre henvisende til den kronologiske oversigt. (E) »Novellefortegnelse/Digtfortegnelse«, s. 141-46, en opregning i alfabetisk orden af de danske titler på samtlige Heinesens bidrag til de to genrer, til etablering af overblik, og uden reference til andre afsnit. (F) »Litteratur om og interviews med William Heinesen«, s. 147-72, en registrering efter samme retningslinier som gældende for den kronologiske oversigt af, hvad der i tidens løb er skrevet *om* forfatterskabet, — uden angivelse af, på hvilke områder fuldstændighed eventuelt er tilstræbt. (G) »Register«, s. 173-211, — et kombineret titel- og navneregister, hvor begge begreber forstås meget bredt, men hvor »navne« dog alligevel ikke omfatter anmeldere nævnt i afsnittet »Arbejder i bogform«.

»Om William Heinesen«

Talen er om en kort selvbiografisk skitse skrevet i tredje person til Dansklærerforeningens *Grylen og andre noveller*, 1978; den bruges hér uden klargøring af, at ophavsmanden er Heinesen himself, — hvilket i en bibliografisk sammenhæng dog turde være mindst lige så foruroligende, som at afskriften rummer adskillige vidnesbyrd om svigtende korrekturlæsning. — Skitsen opgør iøvrigt forfatterskabet til syv romaner, syv digtsamlinger og syv novellesamlinger, samt en biografi over kollegaen og vennen Jørgen-Frantz Jacobsen.

»Arbejder i bogform«

Afsnittet registrerer ialt 27 titler. Hertil kommer 46 numre, der dækker senere udgaver/oplag, og 60 numre, der dækker oversættelser. Med andre ord beslaglægger arbejderne i bogform 133 af de 447 numre, som forekommer i den kronologiske oversigt.

Afsnittet giver mulighed for interessante iagttagelser vedrørende receptionen af Heinesens forfatterskab, — idet oplagstallene i vidt omfang er anført. Umiddelbart iøjnefaldende er det, at lyrikken har vakt meget begrænset opmærksomhed, også hos de litterære kritikere. Debutsamlingen *Arktiske Elegier* opnåede slet ingen anmeldelser, og de tre følgende samlinger opnåede tilsammen fire anmeldelser; vennen Otto Gelsted tegnede sig for to,[2] Tom Kristensen og Christian Rimestad for hver én. Oplagstallene ser således ud: *Arktiske Elegier* (1921), 250 eks.; *Høbjergning ved Havet* (1924), 500 eks.; *Sange mod Vaardybet* (1927), 265 eks.; *Stjernerne vaagner* (1930), 300 eks.; *Den dunkle Sol* (1936), 150 eks.; *Hymne og Harmsang* (1961), 1500 eks.; *Panorama med Regnbue* (1972), 1500 eks. End ikke det snævre udvalg af digte fra samlingerne 1924-36, som Regin Dahl og Ole Wivel foretog i 1955, ændrede billedet. De 150 eks. af *Den dunkle Sol* rakte til 1965, — hvilket år Gyldendal indlemmede samlingen i »Spættebøgerne« (ikke, som oplyst s. 12, i »Uglebøgerne«) i et oplag på 3000 eks.[3]

Slet så trægt gik det ikke med romanerne, selvom det også hér er tydeligt, at 1960'ernes billigbogsindustrielle boom reddede Heinesen ud af et dødvande. I 1961 blev han indvalgt i Det danske Akademi, og samme år blev *Blæsende Gry* (oprindelig udsendt i 1934 i 1500 eks.) genudgivet i en omarbejdet og forkortet version i 4000 eks., hvortil siden føjedes

yderligere 4000 eks. *Noatun* blev oprindelig, i 1938, udsendt i 2000 eks.; i 1951 blev denne roman genudsendt i 5000 eks.; da romanen indlemmedes i »Tranebøgerne«, steg salgstallet imidlertid drastisk: årene 1965-77 bragte tre oplag på ialt 31500 eks. Ligeså med *Den sorte Gryde*, hvis førsteoplag (1949) var på 5000 eks. Den indlemmedes i 1957 i »Fremads Folkebibliotek«, en billigbogsserie før boom'et; desværre er oplagstallet ikke anført. I »Tranebøgerne« faldt tallene ud omtrent som for *Noatun:* årene 1966-77 bragte tre oplag på ialt 31500 eks.

Endnu langt bedre klarede *De fortabte Spillemænd* (1950) sig, trods den »sædvanlige« start: 5000 eks. og fire år senere yderligere 4000 eks. Romanen indlemmedes i »Tranebøgerne« allerede i 1963; man lagde ud med 18000 eks., hvortil to år senere føjedes yderligere 12000, — og samtidig blev den udgivet i »Gyldendals Bibliotek/Dansk Litteratur« i et oplag på 30000 eks. Siden er der udkommet fire nye billigbogsoplag og to nye oplag af »biblioteksudgaven«, samt en »ordinær« udgave, — således at det samlede oplagstal er nået op på 126000 eks. (plus det ikke-anførte oplagstal for en magnaprint-udgave, 1975).

I »Tranebøgerne« fandt også *Moder Syvstjerne* en plads, men i dette tilfælde blev resultatet kun ét oplag ud over det »ordinære«. Og hvad angår de to sidste af Heinesens romaner, så har de været henvist til at klare sig i »ordinære« oplag alene.

Også som novellist fik Heinesen chancen for at nå et stort publikum via »Tranebøgerne«, idet *Det fortryllede Lys* i 1970 indlemmedes i serien (og nåede op på et samlet oplagstal på 16000 eks.). De følgende novellesamlinger måtte ligeledes nøjes med to oplag, men vel at mærke »ordinære« oplag. *Gamaliels Besættelse* (1960) er trykt i 6500 eks., *Kur mod onde Aander* (1967) ligeså, — mens *Don Juan fra Tranhuset* (1970) har sneget sig op på 7000 eks. Erik Vagn Jensens udvalg *Fortællinger fra Thorshavn* (1973) blev, ligesom den seneste samling, *Her skal danses* (1980), indlemmet i »Gyldendals Bogklub«; det bragte antallet af oplag op på fire, omfattende ialt henholdsvis 14000 og 16750 eks.

Hvad angår registreringen af anmeldelser, må man af indledningens oplysning — ganske vist til det følgende afsnit — om, at avisbidrag er opsøgt dels via *Avis Kronik Index* (nu: *Dansk anmeldelsesindeks*) og dels via »avisarkiver og udklipssamlinger«, kunne slutte, at bl.a. forlagenes arkiver har været benyttet. Det underlige er imidlertid, at kun avisanmeldelser er fortegnet, — der henvises ikke et eneste sted til en tidsskriftanmeldelse! Med mistanken vakt slog jeg op på indholdsfortegnelserne i seks årgange af *Vindrosen*, som tilfældigvis befandt sig inden for rækkevidde; på denne vis fandt jeg på et øjeblik frem til to vigtige anmeldelser (Svend Åge Madsen omtaler *Det gode Haab* i 12. årg., 1965, nr. 1, s. 93-95, og Lars Peter Rømhild omtaler *Kur mod onde Aander* i 15. årg., 1968, nr. 3, s. 78-80).

Hermed er angivet en alvorlig begrænsning. Ved siden af den er det mindre afgørende, at Mia Thorkenholdt og Lars Øhlenschläger tilsyneladende heller ikke har bemærket, at i hvert fald to registrerede avisanmeldelser og én ikke-registreret er tilgængelige i optryk. Niels Barfoeds og Torben Brostrøms anmeldelser af *Hymne og Harmsang* er medtaget i henholdsvis *Ajourføringer*, 1966, s. 89-93, og *Ti års lyrik*, 1966, s. 73-76. Og Johan Borgens anmeldelse af *Det fortryllede Lys* er medtaget i *Borgen om bøker/Norsk og nordisk*, 1977, s. 296-97. Det er dog ikke

ganske uvæsentligt, at netop disse anmeldelser har været på vægten en ekstra gang — og er blevet fundet tunge nok til at indgå i de nævnte »klipbøger«.[4]

»Kronologisk oversigt«

Dette afsnit omfatter 448 løbenumre (dog mangler nr. 252!), — hvilket må siges at være et relativt beskedent *oeuvre*. Til sammenligning kan nævnes, at Frank Jæger-bibliografien fortegner 824 numre, — og at Otto Gelsted-bibliografien når helt op på 5268 numre.

Den kronologiske ordning af henvisningerne fortæller noget om, hvilken produktionsrytme William Heinesen har holdt; cum grano salis, ganske vist, — idet enkeltdigte, digtsamlinger, antologioptryk, romaner og oversættelser jo indgår med lige stor vægt, om man kvantificerer på grundlag af løbenumrene. Hvorom alt er, så omfatter forfatterskabets første tre årtier kun 47 numre — med tre numre pr. år som højden, undtagen for 1924, hvor tallet er fem. Så sent som i 1957 bliver antallet af numre pr. år tocifret, men kun tre gange når det op på og over 20 (1958, 1961 og 1965). Og man må ikke glemme, at jo længere frem i forfatterskabet man kommer, jo flere numre genereres så at sige automatisk (optryk, oversættelser).

Den kronologiske orden er naturligvis ikke nogen produktionsorden. Ret beset er den end ikke nogen publikationsorden. Princippet er nemlig, at henvisninger, der kan henføres til en bestemt dato eller en bestemt måned, inden for året er placeret i rækkefølge før de henvisninger, som er »udat.«. Under årstallet 1968 er der f.eks. otte udaterede (udaterbare?) henvisninger, og de er selvfølgelig ikke allesammen fremkommet mellem jul og nytår! Traditionelt antager man, at Heinesen debuterede i tidsskriftet *Verden og Vi* 2.5.1919; det dér trykte digt har da også løbenr. 1. Men er det utænkeligt, at de fire digte, som (fortegnet under løbenr. 3) fremkom i *Klingen*, 3. årg., nr. 1, i virkeligheden var først på pletten?

»Oversættelser«

Talen er hér ikke om en oversættelsesbibliografi, men om en nøgle til den kronologiske oversigt, forsåvidt angår de oplysninger om Heinesen-tekster i oversættelse, som indgår i denne. Man konstaterer uden videre, at der foreligger oversættelser til 13 sprog: engelsk, finsk, fransk, færøsk, grønlandsk, islandsk, italiensk, norsk, polsk, russisk, svensk, tjekkisk og tysk. Og eftersom de danske titler under hvert sprog er ordnet genremæssigt, kan man også ganske hurtigt få et indtryk af, hvad man inden for de forskellige sprogområder har ment at kunne »bruge«. Ikke mindst romanerne har opnået stor international udbredelse, således som det fremgår af følgende skema.

Romanskemaet omfatter, som man ser, ikke alle de nævnte sprog, — der foreligger yderligere følgende oversættelser: *Noatun*, italiensk 1944, grønlandsk 1966; *Den sorte Gryde*, finsk 1958, polsk 1968, russisk 1974, tjekkisk 1980; *De fortabte Spillemænd*, tjekkisk 1958 og 1975 (NB. forskellige oversættelser), grønlandsk 1972, russisk 1974; *Det gode Haab*, polsk 1974. (De to russiske oversættelser er fremkommet i ét bind.)

Det eneste af de 13 sprog, hvortil der ikke er oversat nogen roman, er fransk. Den fransklæsende verden kender kun Heinesen som ophavsmand til tre digte, — som tilmed

Titel	Udg. år	Oplag[1]	Færøsk	Norsk	Svensk	Islandsk	Engelsk	Tysk
Blæsende Gry	1934	3[2]	1975	1935	1935	1979	—	—
Noatun	1938	5	1975	1938	—	1947	1939	1939[3]
Den sorte Gryde	1949	5	1975	1951	1950	—	—	1951
De fortabte Spillemænd	1950	13	1975	1957[4]	1966[5]	1956	1971	1952
Moder Syvstjerne	1952	2	1975	1968	1978	1974	1974	—
Det gode Haab	1964	4	—	1971[6]	1965	1970	—	1967[7]
Taarnet ved Verdens Ende	1976	1	1976	1976	1976	1976	1981	—

Noter til skemaet: 1) Der anføres antal udgaver/oplag udgivet på dansk før 31.12.1981. — 2) 2. udgave, 1961, er omarbejdet/forkortet. — 3) 2. udgave med efterskrift af Erika Kosmalla, 1964. — 4) 2. udgave, 1981. — 5) 2. udgave, 1975. — 6) Den danske udgave distribueredes i 1964 også af Gyldendal Norsk Forlag (bibl. nr. 209). — 7) DDR 1967, BRD 1968.

indgår i en antologi over moderne dansk poesi, der er blevet til på dansk initiativ (1975). På finsk og grønlandsk foreligger til gengæld intet andet end romaner, på finsk endda kun én. Engelsk er det sprog, der kan fremvise den længste liste over oversatte digte, — takket være Anne Born, der i 1980 præsenterede sine landsmænd for *Arctis/Selected Poems 1921-1972*. To af samlingens 49 digte plus yderligere ét digt indgår i en antologi svarende til den nævnte franske.[5]

Specielt interessant i oversættelsessammenhæng er det naturligvis at iagttage, hvordan William Heinesen er blevet modtaget på Færøerne. At han livet igennem er forblevet danskskrivende, kan vi formentlig takke moderen Caroline Restorff for, idet hun jo gjorde dansk til barndomshjemmets »hovedsprog«. Ganske vist gik det, som vist, langsomt for Heinesen at opnå status som dansk lyriker, — den kronologiske oversigt har 19 løbenumre frem til og med 1932, da han efter 16 »vandreår« definitivt vendte hjem til det fædrene handelsfirma i Thorshavn, — for fra denne bastion at forsøge at gøre sig gældende som romanforfatter (*Blæsende Gry* har nr. 20 i den kronologiske oversigt, idet der intet udkom i 1933).

Som det fremgår af skemaet, må vi helt frem til 1975, før romanerne blev tilgængelige i færøsk oversættelse. I anledning af Heinesens 75-års fødselsdag udgav forlæggeren Emil Thomsen i Thorshavn de fem første af dem i oversættelse ved Heðin Brú, Christian Matras, Bjarni Niclasen, Áshild Olsen og Hans Thomsen. Året efter tilføjedes *Taarnet ved Verdens Ende*, der således opnåede en nogenlunde simultan udgivelse på alle de nordiske sprog. *Det gode Haab*, af Ejgil Søholm udpeget som Heinesens hovedværk, er aldrig blevet føjet ind i det færøske korpus!

Ser man nøjere til, bemærker man, at henvisningsnumrene under »Oversættelser til færøsk« er ret høje, — at Heinesen altså også for andre teksttypers vedkommende først ret sent er »vendt hjem« til, hvad Artur Lundkvist engang kaldte »hans underland i Atlanten«. Ved sin indtræden i Den danske

Akademi i 1961 — et år, der i den kronologiske oversigt dækkes af løbenumrene 157-76 — var han i realiteten repræsenteret i den færøske litteratur med kun tre digte! (Det drejede sig om »De vise Mænds Hjemfærd« og »Træet og Tiden«, begge fra *Den dunkle Sol*, samt om en minderune over kollegaen Einar Benediktsson, offentliggjort på færøsk i *Varðin* året før den indgik i *Hymne og Harmsang*.)

Emil Thomsens formidlerindsats omkring Heinesens 75-års fødselsdag omfattede også bogen om Jørgen-Frantz Jacobsen, *Det dyrebare Liv* (1958), samt novellesamlingen *Det fortryllede Lys* (1957); begge udkom 1976 i oversættelse ved Christian Matras, — den sidstnævnte under titlen *Himinin brosar* (helt præcist er der tale om den nævnte samling med udeladelse af én novelle og tilføjelse af fire fra andre samlinger). — I anledning af 80-års fødselsdagen i 1980 udgav Emil Thomsen i oversættelse *Fra Billedmagerens Værksted*, der udover at åbne for et indblik i en side af William Heinesens kunstneriske skaben, som bibliografien lader hvile, også indeholder en række essays.

Konkluderende kan man sige, at William Heinesen først i sin høje alder er blevet gjort rimeligt tilgængelig i den kultursammenhæng, som forfatterskabet bestandigt har haft som udgangspunkt og baggrund. På færøsk kan nu læses i hvert fald seks romaner, en biografi, en novellesamling, yderligere fire noveller, otte essays og atten digte.

»Novellefortegnelse/Digtfortegnelse«

Dette afsnit består som nævnt af alfabetisk ordnede fortegnelser over samtlige Heinesens bidrag til de to genrer. Ved simpel optælling lader det sig gøre at stille de netop givne oplysninger om novellerne og digtene i det færøske korpus i relief: fortegnelserne omfatter 46 noveller og 227 digte. — Iøvrigt kan man undre sig over, at Mia Thorkenholdt og Lars Øhlenschläger ikke har forsynet titlerne med referencer (der hér passende kunne gælde første offentliggørelse alene), således at man uden at skulle gå omvejen over registret bagest i bogen kunne komme til den kronologiske oversigt.

»Litteratur om og interviews med William Heinesen«

Dette afsnit er disponeret på samme vis som den kronologiske oversigt, ja er i realiteten en kronologisk fortegnelse over sekundærlitteraturen. Syv bidrag til Heinesen-litteraturen er udnævnt til »væsentlige kilder« og fortegnet for sig s. 147-48, men dog også inkluderet i den samlede oversigt s. 149-72, der ialt omfatter 128 løbenumre (nr. 501-627 + 605a). De således fremhævede arbejder er: Hedin Brønners *Three Faroese Novelists*, 1973, der foruden William Heinesen behandler Heðin Brú og Jørgen-Frantz Jacobsen; W. Glyn Jones' monografiske fremstilling *William Heinesen* i »Twayne's World Authors Series«, 1974; samme forfatters tillempede danske version af samme monografi, *Færø og Kosmos*, 1974; Henrik Ljungbergs specialeopgave *Eros og samfund i William Heinesens romaner*, 1976; samt Heinesen-artiklerne i de tre udgaver af *Danske digtere i det 20. århundrede* (Otto Gelsted i 1955, Ole Storm i 1966 og Ejgil Søholm i 1981).

Søholms artikel afslutter fortegnelsen, om ikke nødvendigvis Heinesen-forskningen. Derimod ser det grangiveligt ud, som om denne forskning begynder med Otto Gelsted. I hvert fald er det eneste bidrag fra forfatterskabets første ti år, som fortegnes, hans ana-

lyse af de to første digtsamlinger i 1925-årgangen af tidsskriftet *Sirius*.

Af indledningen fremgår det, at udenlandsk sekundærlitteratur er »søgt i dansk nationalbibliografi og danske fagbibliografier«, ligesom *Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur* er gennemtrawlet for tidsskriftartikler; avisstof er »medtaget i samme omfang som beskrevet i [!] den kronologiske oversigt«.

Det er svært at gennemskue, hvad der menes med »danske fagbibliografier«. Man kunne forestille sig, at formuleringen i det mindste inkluderede litteraturvejledningen i *Danske digtere i det 20. århundrede*, bind 2, 1981, — men i så fald burde Henrik Ljungbergs »William Heinesen: Sögur og sagnfræði« og Hemming Hartmann-Petersens »Viðtal við William Heinesen« ikke glimre ved deres fravær. De fremkom begge i 1977-årgangen af *Tímarit Máls og Menningar* (henholdsvis s. 233-50 og 251-64), og de er begge også registreret i *Dansk Litteraturhistorisk Bibliografi 1976-1977*, som ganske vist først udkom i 1982. Men ejheller den første række af de litteraturhistoriske årsbibliografier, som jo dækker årene 1967-1974, synes at være gennemsøgt. I hvert fald noteres det under nr. 564 ikke, at den pågældende specialeopgave, af Ole Hartelius, er resumeret i *Extracta*, bind 3, 1971, s. 103-07. I samme publikations bind 4, 1972, s. 212-25, resumeres en specialeopgave af Jørgen Jørgensen, »Eros-motivet i William Heinesens 'mytiske' forfatterskab«. Den er ikke fortegnet i bibliografien, — specialeopgaver er angiveligt »ikke søgt systematisk«; men er det ikke urimeligt at udelukke en i resumé kendt opgave, samtidig med, at der nævnes et par stykker, som kun kan benyttes på Institut for nordisk Filologi's læsesal?

Herudover kan man undre sig over, at afsnittet ikke refererer til omtaler af William Heinesens forfatterskab i vigtigere litteraturhistoriske fremstillinger, — et forhold, der ikke er ekspliciteret (tværtimod: afsnittet medtager angiveligt bl.a. »dele af bøger«). Det drejer sig i hvert fald om følgende behandlinger: Torben Brostrøm, i *Dansk Litteratur Historie*, bind 5, 1977, s. 130-35 og 201-06; Mogens Brøndsted, i *Nordens litteratur efter 1860*, 1972, s. 380-84; Sven Møller Kristensen, i *Dansk litteratur 1918-1952*, 7. udg., 1965, s. 99-104 og 307; Hanne Marie & Werner Svendsen, i *Geschichte der dänischen Literatur*, 1964, s. 435-36 og 456-58.[6].

Endelig forekommer det urimeligt, at bibliografien ikke fortegner anmeldelser af de par bøger om forfatterskabet, som foreligger. Ifølge mine næppe komplette notater drejer det sig bl.a. om følgende recensioner af W. Glyn Jones' monografi: (I. Den engelske udg.:) Hedin Brønner, i *Scandinavian Review*, bind 63/3, 1975, s. 76-78; Maurice Gravier, i *Études Germaniques*, bind 30, 1975, s. 307-08; Olof Hägerstrand, i *Horisont*, bind 24, 1977, s. 77-78; Christian Matras, i *Scandinavica*, bind 14, 1975, s. 161-63; John F. West, i *The Times Literary Supplement* 11.4.1975, s. 406. (II. Den danske udg.:) Torben Brostrøm, i *Information* 18.4.1975; Claus Ingemann Jørgensen, i *Land og Folk* 31.10.1974; Aage Jørgensen, i *Studiekamraten*, bind 57, 1975, s. 16-17; Niels Kofoed, i *Kristeligt Dagblad* 23.5.1975; Preben Meulengracht, i *Jyllands-Posten* 30.12.1974; Bjarne Troelsen, i *Aalborg Stiftstidende* 16.10.1974.

Bibliografien er som nævnt ført frem til årsskiftet 1981/82. Følgelig kan der være grund til hér at nævne de ganske få bidrag til Heinesen-litteraturen, der er fremkommet, siden butikken lukkede: Harry Andersen,

Tre afhandlinger om William Heinesen, 1983, 46 s. (et fotografisk optryk af forfatterens i bibliografien fortegnede studier, nr. 508, 513 og 581); Bjarne Nielsen Brovst, »Mesterfortælleren fra Tórshavn«, i hans *Rejser og portrætter/Kronikker og essays*, 1982, s. 75-82; Ulrik Gräs, »Midtvejs Heinesen«, i *Luftskibet*, 2. årg., 1982, nr. 1, s. 2-4 (et interview);[7] W. Glyn Jones, »Trý stig í lýriska skaldskapinum hjá Williami Heinesen«, i *Varðin*, bind 17, 1982, s. 170-82; Erik Skyum-Nielsen, »'Sikke et held at jeg aldrig har mødt Freud ...'«, i *Bogens Verden*, 1984, s. 101-03 (et interview); Esben Ørberg, »Eneste våben mod magtens angstbidere«, i *Samvirke*, 57. årg., 1984, nr. 1, s. 10-11 (et interview).[8]

Akribi

En bibliografi må kunne honorere de samme krav, som man i forretningslivet stiller til en regnskabsbog. Rummer den fejl og unøjagtigheder, for slet ikke at tale om evidente mangler og udtryk for påfaldende principløshed, må den/de ansvarlige finde sig i, at der sker påtale, ligesom bogholderen må finde sig i, at revisoren forsyner regnskabet med anmærkninger. Hin Enkelte vil naturligvis forlængst have bemærket, at den foreliggende bibliografi efter min bedste overbevisning ikke honorerer de krav, som med rimelighed kan stilles til enhver bibliografi, men som med særlig styrke kan stilles til en eksamensopgave indlemmet i den eksaminerende institutions skriftserie. Min pointe er, at ansvaret ganske vist falder på Mia Thorkenholdt og Lars Øhlenschläger, men at Danmarks Biblioteksskole burde gå ganske anderledes aktivt ind i overvågningen af, at dens udgivelser holder en forsvarlig faglig standard.

Sagt lige ud ad landevejen: bibliografien vrimler med små og større fejl i et sådant omfang, at man får på fornemmelsen, at korrekturlæsning ikke har fundet sted. I ganske særlig grad gælder dette registret, — hvori man f.eks. snubler over adskillige parenteser, der står tomme, fordi man aldrig har fået indføjet de oplysninger, som manglede i første runde.

Men det begynder såmænd allerede i indledningen, som rummer sprog- og slagfejl (»parantes«, »Wiliam«), som mangler to overskrifter (»Novellefortegnelse/Digtfortegnelse«, »Register«), mens en af de ikke-manglende dog mangler en af sproglige grunde fornøden afslutning (»Litteratur om og interviews [med William Heinesen]«), — og som udmunder i en formulering, der ikke blot er sprogligt uheldig, men også bibliografisk urimelig (»Hvor der i titler er brugt gamle retskrivningsregler, er disse bragt i overensstemmelse med nugældende regler«).

Specielt virker det, som om bibliografien har det mindre godt med *navne*. Ejgil Søholm, som 13.7.1984 i et læserbrev til *Information* protesterede imod, at bladets satsanlæg ret så konsekvent maltrakterede det færøske navn Jógvan Arge, og som i den sammenhæng fastslog, at det i det hele taget er »noget svineri« at stave folks navne forkert, — ja, han må i bibliografien se sit navn stavet forkert tre gange (nr. 617, 624 + reg. [som iøvrigt mangler henvisning til nr. 617!]).[9]

Men han står altså ikke alene med det. Henrik Neiiendam er fem gange stavet »Neijendam« (s. 14-22). Bjarne Nielsen Brovst kaldes »Bjarne Brovst Nielsen« (nr. 621 + reg.). Flemming Conrad optræder under et navn, der giver associationer til amerikanske spionagefilm: »Conrad Fleming« (nr. 229 + reg.). Stan Robert de Summer-Brason er

blevet forkludret til »De Summer-Brason, Stan. Robert« (reg.). Paul la Cour staves korrekt i nr. 327, men forkert (»Poul La Cour«) i nr. 503 + reg. Fra »Møller, A. Egelund« krydsrefereres til »Egelund, A. Møller«, hvilket bør være »Egelund Møller, A.«. »T. N. Djurhus« (reg. s. 206) henviser dels til det korrekte »Djurhuus« (nr. 349), dels til det forkerte »Djuurhuus« (nr. 400). Hertil kommer så en række banalere slagfejl: »Drey*ie*r, Erik« (nr. 532 + reg.); »Everfel*dt*, Flemming« (reg. og s. 17); »Friis, Eri*c* J.« (nr. 305, 318 + reg.); »He*mm*ingsen, Nan« (reg.); »Ho[l]mboe, Vagn« (reg.); »Lid[e]gaard, Else« (reg.); »Mikkelsen, Sven Havste[e]n« (reg.); »Prampolini, Giac*a*mo« (reg.); »Sven*d*sen, Åsfrid« (nr. 556 + reg.); »Taylor, Ale*ks*ander« (nr. 390 + reg.); »Velitjkom T.« (reg., for »Velitjko, T.«).

Hvad angår diakritiske tegn, synes bibliografien behersket af et fuldkomment anarki, — hvad følgende buket af henvisningsord fra registret kan eksemplificere: »Apercu de l'art des Iles Feroe«; »Clarte«; »Froðskaparrit«; »Hedin Bru«; »Jàcup, C. F. Olsen« (for »Jácup C. F. Olsen«; også kommaet er malplaceret); »Porsteinsdòttir, Gudfinna«.

Herudover fortjener følgende fejl og unøjagtigheder at blive nævnt: s. 20, lin. 23: »islandsk (320)«, læs »islandsk (302)«; nr. 3: oplysningen om 1980-optrykket af *Klingen* er utilstrækkelig (talen er om et fotografisk optryk, men jo ikke af hele tidsskriftet); nr. 305 og 591: »Twaine«, læs »Twayne«; s. 141: »Dansken på lossejagte«, læs »Dansen på lossejagten«; s. 142: »Tågehusen«, læs »Tågehuset«; nr. 515: »skilpadde«, læs »skildpadde«; nr. 584: »indlegg«, læs »innlegg«; nr. 594: »The University upon Tyne«, læs »The University of Newcastle upon Tyne«; nr. 594: »indvielsestale«, læs »tiltrædelsestale«; nr. 598: »Tranhuse«, læs »Tranehuse«; nr. 600-01: én henvisning til Finn Klysners bog *Den danske kollektivroman 1928-1944* turde være tilstrækkelig.

Hermed er jeg atter fremme ved registret, som udgør bibliografiens egentlige skandale, men som dog i nogle tilfælde reproducerer fejl i selve den kronologiske oversigt; jeg har håndplukket følgende henvisningsord: »Dilletanterne« (refererer til nr. 420, hvor stavemåden er »Diletanterne«); »Fordedratal...«, læs »Forfedratal...«; »De förlorada musikanterna«, læs »...förlorade...« (også nr. 236); »Hørte i Havets åndedrag« (jfr. under »Højbjergning ved havet«, hvor fejlen suppleres); »Jydske Tidene«; »Kristligt dagblad«; »Literary...darknes«, læs »... Darkness« (også nr. 605); »Miniavisen«; »New direction...«, læs »New Directions ...«; »Nordisk tidsskrift...«, læs »Nordisk tidskrift...« (denne og/eller andre fejl findes i nr. 13, 555, 561, 604 og 608); »Norsk litterær årbog«, læs »...årbok« (også nr. 556, der har flere fejl); »Noveller från Färöerna«, læs »...från...« (også nr. 378); »Ratio, Avedu og Caritas«, læs »...Avidus...« (også nr. 326); »Samtale med danske digtere«, læs »Samtaler...«; »Der schwartze Kessel«, læs »Der schwarze...«; »Three faroese novellist«, læs »Three Faroese Novelists«; »Tågehusene«, læs »Tågehuset«; »Úr Føroym«, læs »Úr Føroyum« (også nr. 226); »Utflykter...författere«, læs »...författare«; »Die verdamten Musikanten«, læs »Die verdammten...«; »William Heinesen's...«, læs »William Heinesens...« (fem ud af seks gange); »Det værste... overvuderet«, læs »...overvurderet«; »Århus Stiftstidende«, læs »Aarhuus...«.

Slutord

Jeg har hermed vistnok fældet, hvad en og anden vil kalde en knusende dom over Mia Thorkenholdt og Lars Øhlenschlägers William Heinesen-bibliografi. Imidlertid bør man ikke glemme, at en bibliografi dog immervæk er bedre end slet ingen bibliografi. Og brugt med skønsomhed og skelen til, hvad der hér er og andetsteds måske bliver fremlagt til supplering af værket, vil det uden tvivl kunne tjene som guide til forfatterskabet. Den intense oplevelse af og dybsindige beskæftigelse med dette er naturligvis hovedsagen, i dette som i andre tilfælde. Skrevet på dansk og fast forankret i det færøske (natur, historie, folkeliv) vil det, båret frem af stor musikalitet og ægte humanitet og åbnende sig mod en kosmisk sammenhæng, også i de kommende tider være sikret en plads i mangfoldige læseres hjerter.

Aage Jørgensen

Noter

1. Danske avisartikler er medtaget i et »rimeligt« omfang, mens færøske er ladt ude af betragtning, — uanset at Heinesen i den selvbiografiske skitse pointerer, at han i årene efter hjemkomsten til Thorshavn ikke blot var handelskorrespondent, men også »medarbejder ved færøske og danske blade og tidsskrifter«.
2. Otto Gelsted anmeldte *Højbergning ved Havet* i *Lolland-Falsters Folketidende* 21.11.1924 (hvilket hverken fremgår af Gelsted-bibliografien eller af Heinesen-bibliografien, men er anført af Ejgil Søholm i *Danske digtere i det 20. århundrede*, bind 2, 1981, s. 299). I *Ekstra-Bladet* foromtalte han samlingen 11.11.1924, og 10.12.1924 recenserede han den s. m. tre andre digtsamlinger under overskriften »Nye Digte«. Ifølge Gelsted-bibliografien (nr. 308) er kronikken »Lyrikkens Blomstring«, *Politiken* 3.2.1923, hans tidligste bidrag til Heinesen-litteraturen; talen er dog blot om en »nævnelse«.
3. Omtrent samtidig med, at bibliografien udkom, offentliggjorde Rolv Forlag en samlet udgave af Heinesens digte, med farveklip og kommentarer af forfatteren selv og med efterskrift af lyrikeren Rói Patursson, ialt 413 s. Oplaget er begrænset og prisen pebret: 800 eks. à dkr. 420,- (+ 30 nummerede og signerede eks. à dkr. 1800,-). lingen er bemærket af Torben Brostrøm, i *Information* 10.8.1984 (optrykt i *Litteratur/85 — en almanak*, Tiderne Skifter/Dansklærerforeningen, 1984, s. 106-08).
4. *The Times Literary Supplement* 2.3.1973 bringer s. 245 en anonym anmeldelse af *Panorama med Regnbue*.
5. Det fremgår indirekte, at Mia Thorkenholdt og Lars Øhlenschläger ikke har konfereret med den bibliografi over dansk litteratur i engelsk oversættelse 1950-1980, som Carol L. Schroeder offentliggjorde i 1982. Ellers ville det nok være fremgået, at to af digtene i *Arctis*, nemlig »Adepten« og »Dansende Poppelfrø«, også er fremkommet i *Modern Poetry in Translation* (London, 1979/80), at digtet »Drøm« er oversat i *Versuch*, bind 17, 1978, samt at George Johnstons bog *The Faroe Islanders' Saga* (Ottawa, 1975) er med tegninger af Heinesen. — På engelsk er iøvrigt siden, i oversættelse ved Hedin Brønner, fremkommet et novelleudvalg, *The Winged Darkness and Other Stories*, Irvington Publishers/Wilfion Books, New York/Paisley, 1983, 220 s. (Anmeldt af W. Glyn Jones, i *Scandinavica*, bind 23, 1984, s. 74.)
6. Hertil kan nu yderligere føjes: Ib Bondebjerg, i *Dansk litteraturhistorie*, bind 7, 1984, s. 468-70. — Erik Vagn Jensens Heinesen-artikel i *Dansk biografisk leksikon*, bind 6, 1980, s. 193-95, er også »fraværende« (modsat Heinesens egne bidrag til leksikonet!).
7. Gräs' interview introducerer »Mester Jacob og Jomfru Urd«, s. 5-9 (»...et afsnit fra en roman under udarbejdelse...«).
8. Hertil kommer avisbidrag af Bjarne Nielsen Brovst i *Flensborg Avis* 6. og 16.4.1982 og af Anne Pia Thoregaard i *Kristeligt Dagblad* 1.6.1983. Den af Torben Brostrøm redigerede »avis« *Denmarkings*, udsendt i forbindelse med kultureksportfremstødet Scandinavia Today, 1982, bringer s. 13 en Heinesen-artikel af W. Glyn Jones.
9. Ejgil Søholm har givet bibliografien et par ord med på vejen i *Bibliotek 70*, 1984, s. 714-16.

PS. Statens Filmcentral distribuerer en film (18 min., farve) om William Heinesen. Den produceredes i 1970 af Johs. Øhlenschläger og Ole Henning Hansen med sidstnævnte som instruktør.

BÓKAUMMÆLI:

Grót og grund. Úrvalsgreinir eftir Jóannes Rasmussen. Føroya Fróðskaparfelag. Tórshavn 1984. 139 bls. + jarðfrøðiligt kort.

29. februar í ár, á føðingardegi Jóannesar Rasmussens, gav Føroya Fróðskaparfelag út stakrit honum til heiðurs og í takksemi fyri stóra arbeiði hansara í felagnum, fyri virkið innan vísindi, føroyskt mál og mentan.

Í bókini, ið er 139 bls. til støddar, eru endurprentaðar úrvalsgreinir um serstøk jarðfrøðilig fyribrigdi í Føroya undirgrund.

Fremst í bókini er eitt frálíkt yvirlit yvir jarðfrøðiligar rannsóknir frá eldri tíð til okkara dagar. Sum ískoyti til bókmentalistan er tilskilað áhugaverd lýsing av einstøkum høvundum.

Jóannes fór undir bókmentaliga savningararbeiðið longu tíðliga í jarðfrøðiliga lestrarskeiði sínum. Áhaldandi hevur hann leitað seg fram til greinir og ritgerðir, prentaðar í fjøld av vísindaligum ritum á ymsum málum. Bókmentalistin er so fullfíggjaður, at hann er eindømi, hvat viðvíkur viðgerðini av ávísum føroyskum evni, og prógvar Jóannesar fráskila systematiska arbeiðslag.

Longu í 1939 fór Jóannes sum hjálparmaður hjá Arne Noe-Nygaard professara í holt við tær jarðfrøðiligu kanningar, sum skuldu leggja grundina undir jarðfrøðiliga kortið av Føroya undirgrund, sum kom út í 1969, tríati ár seinni.

Grundleggjandi arbeiðið við hesum korti, serliga viðvíkjandi skipanini av arbeiðnum sum heild, kom so við og við at liggja á Jóannesi. Við áræði, hugsjónarríkur og sjálvkritiskur, slepti hann ongantíð einum ivamáli, fyrr enn tað, eftir umstøðunum, var granskað til botns. Stríð og strev kom ongantíð til hugs.

At vera lættur upp á sporið er góður fyrimunur hjá jarðfrøðingi, sum ferðast langar leiðir millum fjalla, eisini har illgongt er, ofta við grótfyltum posa á bakinum. Sum gongumann var tað fáur, ið tók Jóannes.

Bráðlyndi og tolni samantvinnað eru helst virðismiklir eginleikar hjá uppmátarum í okkara svikafulla veðurlag. Tað er ikki á hvørjum summardegi, at tað ber til at breiða kortið út og at skriva og tekna í fikkubókina undir víðum lofti. Regn og mjørki eru verstu meinbogar, og vindur við ójøvnum køstum nervar hæddarmátingarnar.

Men góðar summardagar mátti díkjast á, og tá kom nógv á skaftið. Men slíkar dagar kundi Jóannes inn ímillum leggja seg fram á onkra túgvu at práta um okkurt annað enn jarðfrøði, eitt nú um vøkstur og blómur á staðnum. Slíkar hvíldarløtur vóru góðar.

Vit gingu næstan altíð tveir saman, og vit, sum yngri vóru í fylgi við Jóannesi, fingu nógv burtur úr hesari dygdargóðu vísindaligu skúling. Men meginpartin av árinum, tá ið útiarbeiðið mátti leggjast til viks, hevði Jóannes úr at gera við savning og skráseting av fyriliggjandi mátingum, at umhugsa, granska og skriva, fyri tað mesta á Jarðfrøðisavninum á Debesartrøð, men eisini partvíst

á Mineralogisk Museum í Keypmannahavn í neyvum samstarvi við arbeiðsfelagan Arne Noe-Nygaard professara, har laboratoriikanningar av øllum innkomnum grótlutum fóru fram.

Jarðfrøðiliga kortið av Føroyum: Geologisk Kort over Færøerne og Beskrivelse til Geologisk kort over Færøerne eftir Jóannes Rasmussen og Arne Noe-Nygaard, Keypmannahavn 1969, er meira og annað enn høvuðsverk Jóannesar. Tað fer í framtíðini at standa sum lívsverk hansara. Lati hetta verða sagt uttan undirmeting av hinum dygdartiltøkum, hann átti lut í og í mongum førum var forsprákari fyri, soleiðis sum tað verður lýst í innganginum til hetta stakrit.

Úrvalsgreinirnar eru allar uttan tvær tær seinastu skrivaðar, meðan arbeitt varð við kortútgávuna, og ganga innihaldsliga inn aftur í frágreiðingina til kortbløðini. Fýra tær fremstu á føroyskum máli eru prentaðar í Fróðskaparritum, tær báðar seinastu á enskum máli eru prentaðar í útlendskum vísindaligum tíðarritum. Jóhannes Jóhansen hevur við hepnari hond gjørt úrvalið og greitt til prentingar. Yvirlitið seinast í bókini yvir ritgerðir Jóannesar vísir, hvussu umfatandi vísindalig arbeiði, hann hevur latið úr hondum. Ei er at undrast á, at Keypmannahavnar lærdi háskúli veitti honum heiðursdoktaraheiti.

Jarðfrøðiliga kortið, sum er stungið í lumman á aftaru permu, er ljósprent, minkað 4 ferðir, av upprunakortinum 1:50 000. Tí verða stavir og merki torskild, men er kortið stórt prýði fyri bókina og gevur lesaranum góða hugmynd av høvuðsdráttunum í undirgrundarskipan Føroya.

Ummælarin takkar tær Jóannesi fyri manga góða og læruríka løtu, vit vóru saman báðir.

Andrias Højgaard

BÓKAUMMÆLI

Jóan Pauli Joensen: Fiskafólk. Ein lýsing av føroyska húshaldinum í slupptíðini. Føroya Sparikassi, Tórshavn 1982, 528 bls.

Hetta er megnarverk, ið verður lagt fram. Stór og prýðilig bók — meira enn 500 blaðsíður — sum kann sigast at vera fyri alt fólkið.

Í sambandi við, at høvundurin, ið er fólkalívsfrøðingur og starvast á Fornminnissavninum, savnaði tilfar til doktararitgerð sína »Færøske sluppfiskere. En undersøgelse af en erhvervsgruppes liv« (1975), komu nógvar upplýsingar við, sum snúðu seg um lívið alment hjá fiskimonnum og húski teirra. Tilfarið var longu tá so rúgvumikið, at høvundurin noyddist at avmarka evnið í doktararitgerðini til tað, sum fór fram um borð á skipinum.

Hitt — tað sum hoyrdi til heimalívið — skuldi viðgerast seinni. Afturat kom so tilfarið frá innsavningini »Føroyar í slupptíðini« — umleið 10.000 blaðsíður!

Og í hesi bók verður úrval av hesum stóra tilfari lagt fram fyri almenningin. Føroya Sparikassi, sum hevur borið prentkostnaðin av útgávuni, gav høvundinum fríar hendur at gera, sum hann helt vera best.

Vísindamenn, sum fáast við fólkalívsgransking — etnologar — hava sera sjáldan høvi at geva út alt tað tilfar, teir hava nýtt í rannsóknum sínum. Metingar teirra, úrslitini, verða løgd fram í greinum í vísindaligum tíðarritum. Tilfarið, sum er støði undir lýsingini, verður vanliga lagt á goymslu á handritasøvnum, ella kanska partar av tí prentaðir sum uppískoyti til vísindaligar greinir.

Men í hesi bók eru nógvar av frásøgnunum endurgivnar í óbroyttum líki og við orðunum hjá heimildarfólkunum (prentaðum við smáum støvum).

Sostatt er bókin ikki beinleiðis vísindaligt verk at kalla, og ei heldur kann hon sigast at vera »populervísindalig« í vanligari merking.

So er spurningurin: Hvørjum er bókin ætlað? Tey eldru, sum enn minnast tíðina fyri seinna heimsbardaga, hava her forvitnisligan lesnað, og tey, sum ung eru, fáa í fyrra parti av bókini fortreytir fyri at skilja samfelagið, sum tað var tá.

Bókin er býtt í tvíningar. Tær fyrstu uml. 250 síðurnar lýsa umstøðurnar, sum tær vóru í tí gamla bóndasamfelagnum og í slupptíðini, og tær broytingar, sum vóru í samfelagnum. Fyrst eitt sindur um jørð og jarðarviðurskifti, síðan um neyt, seyð og onnur húsdýr og um tað, sum havið gav: fisk, grind, kóp og (partvíst) fugl. Hús, húsabygging og húshald í víðastu merking eru viðgjørd í einum kapitli fyri seg. Á bls. 257 og fram eru kapittul: »Fyritreytir fyri fiskivinnu«, »Útróður« og »Langfarafiskiskapurin og bygdin«, og er hetta skifti til tann partin av bókini, sum viðger fiskaarbeiði, fiskagentur, og pening, løn og kontrabøkur.

Í hesum parti, sum er um fiskaarbeiði á landi, verða lýstar fortreytirnar fyri eini høvuðsbroyting í samfelagnum: at fólk nú fingu lønarinntøku, og at meira peningur var í um-

fari. Tað gamla sjálvbjargna húshaldið, sum hvíldi í sær sjálvum, verður trokað burtur av peningahúshaldinum.

Leingi royndu teir stóru keypmenninir, teir sum áttu so mikið av peningi, at teir kundu keypa og gera skip út, at halda hesi gongdini aftur, m.a. við kontrabókaskipanini, sum bant fólkið til at keypa frá teimum og mótrokna í avrokningini. Stríðið at broyta hesa skipan og at fáa lønina útgoldna í reiðum peningi, er gjølla lýst — yrkisfeløgini tóku seg upp sum beinleiðis avleiðing av hesum.

Seinast er samandráttur »Frá bóndasamfelag til fiskivinnusamfelag«.

Stórur munur er á bygdunum, og hvussu umstøðurnar broytast í umrødda tíðarskeiði, eisini í sluppptíðini. Summar bygdir vóru landbúnaðarbygdir burturav. Aðrar høvdu minni jarðarbrúk og meira útróður og aðra veiði at líta á. Uppaftur aðrar bygdir vuksu fram, tá ið sluppfiskiskapurin byrjaði, eitt nú Tvøroyri, sum er lýst í kapitli fyri seg. Høvundurin ger tó vart við, at Tvøroyri ikki kann sigast at vera eyðkend føroysk bygd í slupptíðini.

Lesur ein bókina úr enda í annan, kemur hetta týðiliga fram, og júst av hesi grund er bókin forvitnisligur lesnaður. Høvundurin sigur sjálvur: ».... Í hesi bók verða ongar royndir gjørdar at lýsa búskaparligu landalæru Føroya, men tað verða bert tikin dømi fram, sum lýsa margfaldið í føroyska búskapinum.«

Spell bara, at høvundurin ofta hevur gloymt at skriva, úr hvørjum bygdum frásagnirnar eru.

Myndirnar eru nógvar — meira enn hundrað ljósmyndir í tali — væl prentaðar og flestar valdar burtur úr myndasøvnum hjá Fornminnissavninum og Dansk Folkemuseum, og nógvar eru tær sera forvitnisligar. Ein kann tó fýlast á, at myndatekstirnir eru ov stuttir.

Betri hevði verið, um mynd saman við myndateksti høvdu sagt sína søgu, eitt nú á s. 106. Har er mynd av tveimum monnum, sum skera torv, annar situr og hvílir seg. Tað munnu vera nógv nú á døgum, sum einki vita um torvskurð. Myndateksturin sigur stutt »Teir hava sett á torveygað«. Tað hevði verið hent, um myndateksturin segði eitt sindur um amboðini, ið her verða víst, og kanska átti okkurt at verið sagt um klæðini, teir eru í.

Hóast atfinningar kunnu verða gjørdar at ymiskum, er ikki yvir at dylja, at her hava vit eitt savn av bæði upplýsingum og persónligum frágreiðingum um farna tíð, sum vit ikki hava sæð síðan Svabo og Landt.

Sjálvt um bókin ikki er ætlað sum vísindaverk, er hon rík kelda at oysa av hjá vísindamonnum, sum vilja kunna seg við føroysk viðurskifti í umrødda tíðarskeiði. Og tey, sum eru so mikið ung, at tey ikki sjálv hava upplivað hesa tíðina, men sum fegin vilja vita, hvussu næstu forfedrar teirra livdu, fáa her góða heildarmynd av eini farnari tíð.

Arne Nørrevang